

ΕΚ ΤΩΝ ΑΓΡΩΝ

οὔτοι πιστοὶ ἐντελῶς εἰς τὸν ἀρχαῖον λουθηρανισμόν τοῦ ΙΣ' καὶ ΙΖ' αἰῶνος, ἀλλὰ ποιοῦντες πολλὰς παραχωρήσεις ἐν ταῖς λεπτομερείαις εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς, ἀπέκλινον ἐν πολλοῖς τοῦ αὐστηροῦ προτεσταντισμοῦ. Οἱ κυριώτεροι τῶν ὑπερφυσικῶν τούτων θεολόγων ὑπῆρξαν ὁ Χάν, ὁ Ρέινχαρτ, ὁ Στόρρ καὶ ὁ Βρέτσχνεϊδερ. Κοινὸς δὲ χαρακτήρ καὶ τῶν δύο τούτων θεολογικῶν σχολῶν τοῦ ΙΙΙ' αἰῶνος ὑπῆρξεν ἔνθεν μὲν ἡ ἐπιπολαιότης, ἡ ἔλλειψις ἀκριβοῦς ἐξηγήσεως τῆς Ἁγίας Γραφῆς, εὐρείας μελέτης τῆς ἱστορίας καὶ βαθείας φιλοσοφικῆς ἐξετάσεως τῶν δογμάτων τοῦ χριστιανισμοῦ, ἐτέρωθεν δὲ τὸ ὅτι περιώριζον ἀμφότεροι τὸν χριστιανισμόν εἰς ξηρὰς τινὰς διδασκαλίας ἢ ἰδέας, μηδὲν ἁπλῶς λαμβάνουσαι ὑπ' ὄψιν τὸν πρακτικὸν χαρακτήρα αὐτοῦ καὶ τὴν σημασίαν τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ μεγάλου αὐτῆς παρελθόντος ἢ τῆς ἱστορίας αὐτῆς.

Ἐφθάσαμεν εἰς τὸν παρόντα αἰῶνα. Ὁ παρὼν αἰὼν εἶναι ἡ ἐποχὴ τῆς ἀκμῆς τῆς γερμανικῆς

θεολογίας. Ἡ ἀκμὴ αὕτη ὀφείλεται εἰς τὴν πνευματικὴν ἀκμὴν, εἰς ἣν εἰσῆλθεν ἡ Γερμανία ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Οἱ μεγάλοι αὐτῆς φιλόσοφοι ἀπὸ Καντίου καὶ ἐντεύθεν, οἱ μεγάλοι αὐτῆς ποιηταί, ἱστορικοί, φιλόλογοι, φυσιολόγοι καὶ λοιποὶ ἐπιστήμονες ἀνέδειξαν τὴν Γερμανίαν κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα χώραν τῆς ἐπιστήμης κατ' ἐξοχὴν καὶ ἔδωκαν αὐτῇ τὴν ἡγεμονίαν ἐν τοῖς γράμμασιν, ἦν ἅπας ὁ πεπολιτισμένος κόσμος σήμερον ἀνομολογεῖ. Ἐν τοιοῦτῳ πνευματικῷ ὄργασμῳ, ἐν τῷ μέσῳ τσαύτης ἐπιστημονικῆς ζωῆς ἦτο ἐπόμενον, ὅτι ἔμελλεν ἡ γερμανικὴ θεολογία νὰ λάβῃ νέαν ζωὴν καὶ νὰ ὑψωθῇ εἰς ὃ σημεῖον σήμερον εὐρίσκεται. Εἰς τὰ αἴτια ταῦτα τῆς κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα ἀκμῆς τῆς γερμ. θεολογίας δεόν νὰ προστεθῇ καὶ ἡ κατὰ τοὺς ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος ἀγῶνας ἐξέγερσις τοῦ πατριωτικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ τῶν γερμανῶν αἰσθήμα-